

KÖPEKBALIKLARININ DENİZ YILANLARINDAN ÖDÜ KOPUYOR

Avustralya büyük mercan kayalık-
larında sayılamayacak kadar çok çeşit-
li balıklar arasında kavisler çizerek ya-
vaşça ilerleyen deniz yılanlarının hare-
ketleri dalgıçları büyülerken aynı za-
manda heyecanlandırmakta.

Bu hayvanlar hakkında bilinmeyen
pek çok şey vardır. Bu yüzden de bi-
lim adamlarından kurulu gruplar de-
niz yılanlarının yaşadıkları bölgelerde
zaman zaman araştırmalar yaparlar.
Ancak son derece zehirli olan bu hay-
vanların yaşayışlarını incelemek öyle
pek kolay bir şey değildir. Denize giri-
lirken kesinlikle çok kalın lastikten ya-
pılmış ve insanın hiçbir yanını açıkta
bırakmayan balık adam elbiseleri giyi-
lir. Deniz yılanının kafası küçük oldu-
ğundan düz ve geniş yüzeyleri pek ko-
lay ısramaz. Fakat bir de ısırды mı
ölüm kaçınılmazdır.

Denizde yaşayan canlılar arasında
en vahşi, en saldırganlarından biri
olan köpekbalığının korktuğu deniz
yılanları son derece kuvvetli çene ya-
pısı, jilet gibi keskin dişleri ile önü-
ne çıkan her ava saldıran köpekba-
lıkları, deniz yılanlarından özenle
kaçınırlar.

Asya ve Avustralya sahillerinde kı-
yıya yakın yerlerde deniz yılanlarının
elli kadar türü yaşar. Amerika kıtasın-
daysa yalnız Panama kanalında bir
cins zehirli deniz yılanı bulunuyor.

Hydrophiidae familyasına dahil
olan bu sürüngenlerin vücutları yassı
bir kuyrukla sonlanır. Vücutlarının alt
yüzeyi kara yılanlarındaki gibi geniş
değildir. Burun delikleri her iki taraf
yerine tepede bulunur. Su altında kal-
malarını sağlayan kas çıkıntıları bu-
lunmaktadır. Ayrıca aldıkları deniz
suyunun tuzundan kurtularak tatlı su-
ya çevirmeye sağlayan ağızlarında tuz
bezleri bulunmaktadır.

Suyun içinde kalış süresi türlere
göre farklılık gösterir. Su altında ne-
fes almadan iki saat veya daha uzun
durabilmelerinin nedeni vücutlarının
büyük bir kısmını kaplayan zarımsı
akciğerleridir. Bu akciğerler oksijen
emilimi için kan damarlarıyla donatıl-
mıştır. Dalışı kolaylaştıran bir diğer
sistem ise kontrollü kalp atışlarıdır.
Bu canlılar dibe daldıkları zaman na-
bızlarını % 50 azaltabilirler. Fakat da-
lış süresi türlere ve su sıcaklığına gö-
re değişiklikler göstermektedir. Bü-

yük olanlar genellikle daha büyük ci-
ğere sahiptirler ve sualtında daha
uzun süre kalabilirler. Aktif olanlar
hareketsiz olanlara nazaran daha faz-
la yüzeye çıkmak zorundadır ve su sı-
caklığı arttıkça dalış süreside azal-
maktadır.

Deniz yılanları bilinen kara yılanla-
rına nazaran daha etkili bir zehire sa-
hiptir. Bu zehirli yılanların, sokmaları-
nı güçleştiren kısa dişlere sahip olma-
larına ve fazla sokma eğilimi göster-
memelerine rağmen, ölüm vakalarına
rastlanmaktadır. Bir deniz yılanının
diri diri yutan köpekbalığı ölümüne mah-

kum demektir. Çünkü deniz yılanı kö-
pekbalığının midesine iner inmez
onun midesini dişler ve kuvvetli zehi-
ri ile ölmesine neden olur.

Zehirli deniz yılanlarından yalnız
köpekbalıkları değil, etle beslenen di-
ğer deniz hayvanları da uzak durmaya
çalışırlar.

Aslında deniz yılanlarının etleri ye-
nebilir ve sindirildiği zaman zehirleri-
de zararsızdır. Bazı bölgelerde, bütün
tehlikesine rağmen, derisi iyi para etti-
ği için geçimlerini bu hayvanı avlaya-
rak sağlayanlara da rastlanır. Deniz yı-
lanlarını yiyen ve derilerini satan bazı
Asyalı balıkçılar deniz yılanının ısır-
masından ölmektedir.

Deniz yılanının ısırması

Bu hayvanların ilk ısırığı-
nın acı vermemesine rağ-
men birkaç saat sonra
hastanın bacakları ka-
rınçalanmaya başlar, za-
manla felce uğrar, gözleri kapanır ve
dişleri kilitlenir. Kaslar görev yapa-
maz hale gelir. Birkaç gün bu durum-
da yaşaması mümkündür ancak bun-
dan sonra hasta çırpınarak ve solunu-
mun durmasıyla ölür.

Deniz yılanlarının en büyük düş-
manları balık kartalı olarak bilinen
bir yırtıcı kuş türüdür. Kartallar hava
almak için suyun yüzüne çıkan yılanı
kapıp süratle yükselir ve hayvanı en
yakındaki sarp kayalıkların üstüne
atarak parçalar ve yer.

Dr. S. Hakan Durmuş
DEÜ Buca Eğ. Fak., Doğa Okulu Topluluğu

Kaynaklar
Thorpe, R.S. eds. (1997) Systematics of sea snakes a critical review
Clarendon press Symp. Zool. So. Lond. 70 15-30.